

Asia: VN/12575/2023

Lausuntopyyntö uudistettavasta lainvalmistelun kuulemisoppaasta

VASTAAJATIEDOT

1. Organisaatio

järjestö, yhdistys tai muu kolmannen sektorin organisaatio tai muu toimija

TYÖRYHMÄN ARVIOMUISTIO

2. Vaihtoehto 1 ohjeistetulle lausuntoajalle: Säilytetään nykyinen lausuntoajan pääsääntö (vähintään 6 viikkoa, laajoissa hankkeissa vähintään 8 viikkoa ja yleisellä lomakaudella aihetta pidentää) ja avataan ohjeessa aiempaa konkreettisemmin pääsäännöstä poikkeamisen edellytykset.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Invalidiliitto katsoo, että nykyinen lausuntoajan pääsääntö on syytä säilyttää eikä lyhentää sitä. Järjestöissä tarvitaan riittävästi aikaa muodostaa tarvittava kanta. Tähän tarvitaan myös jäsenjärjestöille ja jäsenistölle tehtäviä kyselyitä ja niiden analysointia.

3. Ohjeistetut poikkeamisperusteet: Pitäisikö pääsääntöisestä lausuntoajasta voida tapauskohtaisen kokonaisharkinnan perusteella poiketa seuraavilla perusteilla? Valitse kaikki seikat, joiden perusteella lyhyemmän lausuntokierroksen pitäisi olla mahdollinen.

asian poikkeuksellinen kiireellisyys (ks. tarkemmin tästä ja edellisistä perusteista opasluonnoksen s. 54–56)

Perustelut

Invalidiliiton mielestä EU-oikeuden etusija ja EU-säädöksen luonne (esim. asetus) sekä kansakunnan turvallisuuteen liittyvät asiat saattavat oikeuttaa tapauskohtaiseen kokonaisharkintaan lyhyemmästä lausuntokierroksesta. Helposti omaksuttavuuteen puolestaan vaikuttaa se, ovatko oikeat kohderyhmät saaneet ajoissa tietoa lakihankkeesta ja päässeet osallistumaan tosiasiallisesti mukaan riittävän ajoissa omaksuakseen hankkeen sisällön ja kerätäkseen tietoa esim. omilta jäsenyhdistyksiltä. YK:n vammaissopimuksin (art. 4.3) edellyttää, että osallistetaan aktiivisesti vammaiset henkilöt ja vammaisjärjestöt sekä neuvotellaan tiiviisti vammaisten henkilöiden ja

vammaisjärjestöjen kanssa vammaisia koskevissa asioissa, jota liian lyhyt kuulemisaika ei takaa. (Ohjelma ei antanut tallentaa lisäksi pampulaa nro. 3 ks. perustelut)

4. Vaihtoehto 2 ohjeistetulle lausuntoajalle: Määritellään uudeksi lausuntoajan pääsäännöksi vähintään 5 viikkoa (laajoissa hankkeissa vähintään 7 viikkoa, yleisellä lomakaudella aihetta pidentää) sekä poikkeamismahdollisuudet samoin kuin edellä 1 vaihtoehdossa. Osallistumisoikeuksien turvaamiseksi arvioidaan uuden kuulemisoppaan viimeistelyssä, onko tarpeen muuttaa opasluonnoksen vapaaehtoisesti noudatettavia, lausunnon antamista helpottavia suosituksia periaatteiksi, joita on lähtökohtaisesti noudatettava kaikissa hankkeissa (esim. ennakoilmoitus lausuntomenettelyn aiheesta ja ajankohdasta sekä vaikutusarvioinnin ja säännöskohtaisten perusteluiden valmiusaste).

Vastustan

Perustelut

-

5. Vaihtoehto 3 ohjeistetulle lausuntoajalle: Määritellään uudeksi lausuntoajan pääsäännöksi vähintään 4 viikkoa (laajoissa hankkeissa vähintään 6 viikkoa, yleisellä lomakaudella aihetta pidentää) sekä poikkeamismahdollisuudet samoin kuin edellä 1 vaihtoehdossa. Osallistumisoikeuksien turvaamiseksi arvioidaan uuden kuulemisoppaan viimeistelyssä, onko tarpeen muuttaa opasluonnoksen vapaaehtoisesti noudatettavia, lausunnon antamista helpottavia suosituksia periaatteiksi, joita on lähtökohtaisesti noudatettava kaikissa hankkeissa (esim. ennakoilmoitus lausuntomenettelyn aiheesta ja ajankohdasta, vaikutusarvioinnin ja säännöskohtaisten perusteluiden valmiusaste, kuulemiset varhaisemmassa vaiheessa valmistelua sekä lausuntokierroksen aikana järjestettävä keskustelutilaisuus).

Vastustan

Perustelut

-

6. Arviomuistiossa käsitellään keinoja kuulemisen kehittämiseksi erityisesti valtioneuvoston sähköisiin työkaluihin liittyen. Pitäisikö seuraavia toimenpiteitä merkittävänä lainvalmistelun kuulemisen kehittämisessä? Valitse kaikki toimenpiteet, joita pitäisit merkittävänä.

Kaikki säädösehdotuksista järjestettävät lausuntomenettelyt järjestettäisiin Lausuntopalvelussa.

Perustelut

Kaikki kohdat valittu! Ohjelma ei antanut tallentaa niitä.

7. Muu palaute työryhmän arviomuistioista.

Invalidiliitto katsoo, että työryhmän arviomuistio on selkeä ja siihen on kirjattu avoimesti erilaisia perusteltuja vaihtoehtoja etenkin lausuntomenettelyn ajalliseen keston liittyen. Invalidiliiton mielestä työryhmä on aivan oikein valinnut parhaaksi vaihtoehdoksi kohdan 1.

KUULEMISOPAS – JOHDANTO

8. Kommentit kuulemisoppaan johdannosta.

Opasluonnoksen johdannossa mainitaan kohdassa 1.4.2 osana kuulemisen suunnittelua tarkistuslista sidosryhmien tunnistamiseksi eli mihin kohderyhmiin esim. erilaiset ihmisryhmät sääntely erityisesti vaikuttaa. YK:n vammaissopimuksen artiklan 4.3 mukaan tulee aktiivisesti osallistaa vammaisia henkilöitä ja heitä edustavia järjestöjä mukaan mm. vammaisia koskevan lainsäädännön valmisteluun. Vammaisvaikutusten arvio (VAVA) on syytä tehdä lakihankkeessa, joka koskee vammaisia ihmisiä. Vammaiset ihmiset ovat heterogeeninen ryhmä ja heillä on erilaisia tarpeita. Lapsivaikutusten arvioinnista (LAVA) on jo vakiintunutta käytäntöä lainsäädännön valmistelussa. VAVA on parasta ennakkollista oikeussuojaa vammaisten henkilöiden osalta lainsäädännön valmistelussa. Tämä olisi syytä näkyä lainvalmistelun kuulemisoppaassa, kun Johdanto -luvussa on nostettu esiin kuulemisen tavoitteeksi säädöspohjan vaikutusarviot ja tietopohja.

YK:n vammaissopimuksen artikla 31 edellyttää tiedonkeruuta ja tilastointia vammaisista heitä hyödyttävien toimien toteuttamiseksi. Siten vammaisuutta koskevaa tietoa olisi syytä kerätä ja tilastoja hyödyntää lausuntopyyntömenettelyn varhaisessa vaiheessa esim. osana esivalmistelua.

Opasluonnoksessa eritellään hyvin eri kuulemisen tapoja ja myös yleisellä tasolla erityisryhmien esteettömyys ja saavutettavuus. Invalidiliitto huomauttaa, että fyysisesti vammaisten ihmisten kannalta kuulemisympäristön esteettömyys on huomioitava lainsäädännön valmistelussa.

Invalidiliitto katsoo, että vammaisen ihmisen tai vammaisjärjestön edustajan työryhmään nimittäminen on paras vaihtoehto lainvalmisteluun aktiiviseen osallistamiseen ja neuvotteluun YK:n vammaissopimus huomioiden. Pelkkä lausuntopyynnön lähettäminen ei takaa vielä vuorovaikutteista osallistamista. Eri ministeriöillä hyvät käytännöt vaihtelevat vammaisten ihmisten tai vammaisjärjestöjen edustajien nimittämisessä työryhmiin.

ESIVALMISTELU – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

9. Periaate – Mahdollisen esivalmistelun aloittaminen julkaistaan Hankeikkunassa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

10. Periaate – Mahdollisessa esivalmistelussa kuullaan keskeisiä sidosryhmiä ja tarvittaessa myös yleisöä, jos hankkeella voi olla merkittäviä vaikutuksia eikä kyse ole sellaisen EU-säädöksen täytäntöönpanosta, jossa on vähän kansallista liikkumavaraa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

11. Periaate – Jos esivalmistelusta laaditaan arviomuistio tai muu loppuraportti, siitä järjestetään kirjallinen kuuleminen Lausuntopalvelussa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

12. Periaate – Esivalmistelun mahdollista loppuraporttia koskevasta kuulemispalautteesta julkaistaan yhteenveto Hankeikkunassa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

13. Muut kommentit kuulemista esivalmistelussa koskevasta ohjeistuksesta.

-

PERUSVALMISTELU – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

14. Periaate – Säädosvalmisteluhankkeen toimeksiannosta päätettäessä suunnitellaan, miten sidosryhmiä osallistetaan valmistelun aikana. Keskeisiä näkökulmia suunnittelussa ovat hankkeen sidosryhmien ja kuulemistarpeiden tunnistaminen sekä kuulemisten aikataulut ja menetelmät.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

15. Periaate – Perusvalmistelun aikana kuullaan riittävän laajasti sidosryhmiä ja tarvittaessa myös yleisöä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

16. Periaate – Perusvalmistelussa suunnitellaan säädösehdotusta koskeva lausuntomenettely.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

17. Muut kommentit kuulemista perusvalmistelussa koskevasta ohjeistuksesta.

-

LAUSUNTOMENETTELY – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

18. Periaate - Lausuntomenettely järjestetään Lausuntopalvelussa ja julkaistaan myös Hankeikkunassa. Lausuntomenettely voidaan järjestää muulla tavalla vain perustellusta syystä, joka mainitaan lausuntopyynnössä sekä hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen perustelumuihistiossa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

19. Periaate - Säädösehdotuksista pyydettyjen kirjallisten lausuntojen antamiseen varataan aikaa vähintään kuusi viikkoa ja laajoissa hankkeissa vähintään kahdeksan viikkoa. Lausuntoaikaa on aihetta pidentää, jos se muuten ajoittuisi yleiseen lomakauteen. Lausuntoaika voi olla lyhyempi vain perustellusta syystä, joka mainitaan lausuntopyynnössä sekä hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen esittelymuisstiossa. (Perustelluista syistä ks. opasluonnoksen luku 4.4.)

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

20. Periaate – Lausuntomenettelyssä saaduista lausunnoista laaditaan yhteenveto, joka julkaistaan Hankeikkunassa. Lausuntoyhteenvedon laatimisesta tai julkaisemisesta voi poiketa vain perustellusta syystä, joka mainitaan hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen esittelymuisstiossa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

21. Muut kommentit lausuntomenettelyä koskevasta ohjeistuksesta.

-

JATKOVALMISTELU JA VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSENTEKO – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

22. Kommentit kuulemispalautteen hyödyntämistä jatkovalmistelussa ja valtioneuvoston päätöksenteossa koskevasta ohjeistuksesta.

-

EDUSKUNNAN ASIAANTUNTIJAKUULEMISET – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

23. Periaate - Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa annettavassa esittelevän ministeriön vastineessa arvioidaan valiokunnan saama olennainen asiantuntijapalaute. Vastineessa vastataan myös valiokunnan mahdollisesti esittämiin kysymyksiin ja tarkentamistarpeisiin. Vastineessa mahdollisesti esitettävistä muutoksista hallituksen esityksen säännösehdotuksiin keskustellaan tarvittaessa valiokuntaneuvoksen kanssa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

24. Muut kommentit esittelevän ministeriön toimintaa eduskunnan valiokunnan asiantuntijakuulemisessa koskevasta ohjeistuksesta.

-

SEURANTA JA JÄLKIARVIOINTI –YLEINEN PALAUTE

25. Kommentit kuulemista seurannassa ja jälkiarvioinnissa koskevasta ohjeistuksesta.

Invalidiliitto toteaa, etteivät pelkät suositukset kuulemisesta seurannassa ja jälkiarvioinnissa ole riittäviä, vaan tältäkin osin tarvitaan periaatteita. Esimerkiksi uusi vammaispalvelulaki (675/2023) on tullut voimaan 1.1.2025. Uuden vammaispalvelulain soveltamisalaa tarkennettiin erikseen annetulla hallituksen esityksellä (HE 122/2024 vp). Eduskunnan lausumissa edellytetään seurantaa, miten laki toteutuu ja jos aihetta ilmenee, niin tehdään tarvittavia toimia. Vammaispalvelulain uudistaminen on pitkään valmisteltu kokonaisuudistus useana eri hallituskautena. Kyse on perusoikeusherkästä vammaisten ihmisten välttämätöntä huolenpitoa koskevasta erityissääntelystä sosiaalipalveluissa, jossa lain sanamuotoja on muutettu ja uusia palveluita säädetty. Tämä on esimerkkinä siitä, että erityisryhmiä koskevissa merkityksellisissä lainsäädäntöhankkeissa on noudatettava kuulemisesta seurannassa ja jälkiarvioinnissa annetuissa ohjeistuksissa myös periaatteita eikä pelkästään suosituksia.

EU-ENNAKKOVAIKUTTAMINEN, EU-SÄÄDÖKSET JA VALTIOSOPIMUKSET – YLEINEN PALAUTE

26. Kommentit kuulemista EU-ennakkovaikuttamisessa, EU-säädösten ja valtiosopimusten valmistelussa koskevasta ohjeistuksesta.

-

ESIVALMISTELU – SUOSITUKSET

27. Suositus – Esivalmistelun aikana on usein tarkoituksenmukaista järjestää myös suullisia kuulemisia esimerkiksi tietopohjan, nykytilan ja ratkaisuvaihtoehtojen kartoittamiseksi.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Invalidiliitto katsoo, että esivalmistelussa sidosryhmien suullinen kuuleminen on syytä kirjata periaatteena. Vammaisia koskeva kansallinen lainsäädäntö on hyvin hajanainen ja usean eri ministeriön vastuulle kuuluva. Esimerkiksi teema yksityinen pysäköinnin valvonta ja liikkumisesteisen pysäköintitunnus kuuluu oikeusministeriön (sopimusoikeus), sosiaali- ja terveysministeriön (vammaisuus ja invalideettiprosentti), liikenne- ja viestintäministeriön (tieliikennelaki- ja asetus), ympäristöministeriön (alueet) vastuualueille. Lainvalmistelija ei välttämättä voi tuntea kokonaisvaltaisesti vammaisuuteen liittyvää lainsäädäntöä tai edes käsitteitä. Siten tarvitaan vammaisuutta koskevassa lainsäädännön valmistelussa myös suullista vuorovaikutusta sidosryhmien ja lainvalmistelijoiden kesken.

28. Suositus – Kirjallisen esivalmistelukuulemisen kysymykset rakenteistetaan niin, että selvityksen kohteena oleva asiakokonaisuus ja osa-alueiden keskinäiset yhteydet on helppo hahmottaa. Myös vapaan palautteen antaminen on yleensä mahdollista. Lisäksi kysymysten muotoiluissa otetaan huomioon palautteen koostamiseen liittyvät tarpeet.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

29. Suositus – Esivalmisteluvaiheessa ainakin arviomuistiota tai muuta loppuraporttia koskeva kuuleminen on hyvä järjestää suomeksi ja ruotsiksi, jos asialla on erityisen suuri merkitys Ahvenanmaalle tai huomattava merkitys maan ruotsinkieliselle väestölle. Usein riittävää on, että tiivistelmä arviomuistion sisällöstä on saatavana ruotsiksi.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

30. Suositus – Loppuraporttia koskevan kuulemispalautteen yhteenveto julkaistaan Hankeikkunassa etappina.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

31. Suositus – Loppuraporttia koskevasta kuulemispalautteesta julkaistaan Hankeikkunassa kirjallinen arvio.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

PERUSVALMISTELU – SUOSITUKSET

32. Suositus – Perusvalmisteluvaiheen hankesuunnitelman mukaiset kuulemiset aikataulutetaan lainvalmistelun prosessioppaan mukaisten työvaiheiden mukaan.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

33. Suositus – Perusvalmistelun aikaisten kuulemisten aikataulut julkaistaan etukäteen Hankeikkunassa etappeina.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

34. Suositus – Kuulemissuunnitelman sisällön ja aikataulun ajantasaisuus tarkistetaan tarvittaessa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

35. Suositus – Valmistelun aikana kuullaan suoraan myös niitä ihmisiä sekä yhteisöjä ja niissä toimivia, joita asia ja ratkaisuvaihtoehdot koskevat.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Invalidiliitto katsoo, että vammaisia ihmisiä tulee kuulla valmistelun aikana myös suoraan periaatteena eikä vain suosituksena heitä koskevan lainsäädännön valmistelussa ja poliittisessa päätöksenteossa, koska lakisääteinen kuulemisoppaan liitteessä 4. mainittu YK:n vammaissopimus (art. 4.3) edellyttää nimenomaisesti kuulemaan vammaisia henkilöitä ml. vammaisia lapsia heitä edustavien järjestöjen lisäksi.

36. Suositus – Perusvalmisteluvaiheen lausuntopyynnöt, kyselyt ja muut kirjalliset kuulemiset tehdään osittain rakenteisina.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

37. Suositus – Perusvalmistelun aikaisissa kuulemisissa esimerkiksi nykytilan ja sen muutostarpeiden, tietopohjan sekä ratkaisuvaihtoehtojen kartoituksesta on monesti tarkoituksenmukaista hyödyntää myös suullisia, keskustelevia kuulemistapoja.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Invalidiliitto katsoo, että tämä suositus on syytä kirjata periaatteeksi, koska esim. YK:n vammaissopimus (art. 4.3) edellyttää aktiivista osallistamista ja tiiviitä neuvotteluita vammaisten ihmisten ja heitä edustavien järjestöjen kanssa. Neuvottelua voidaan perustellusti pitää suullisena ja keskustelevana kuulemistapana.

38. Suositus – Perusvalmisteluvaiheen aikaiset kuulemiset järjestetään myös ruotsiksi, jos asialla on erityisen suuri merkitys Ahvenanmaalle tai huomattava merkitys maan ruotsinkieliselle väestölle.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

39. Suositus – Perusvalmistelun aikainen sidosryhmien kuulemispalaute kootaan yhteenvetoon, joka julkaistaan Hankeikkunassa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

40. Suositus – Perusvalmistelussa arvioidaan, miten kuulemista voidaan hyödyntää säädöksen seurannassa sen voimaantulon jälkeen.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

LAUSUNTOMENETTELY – SUOSITUKSET

41. Suositus - Lausuntopyyntö ja lausuntomenettelyn toteutus suunnitellaan perusvalmistelun tekevän työryhmän kanssa. Jos esitys on tehty virkatyönä, ainakin keskeiset sidosryhmät osallistetaan lausuntopyynnön valmisteluun, mukaan lukien lausuntomenettelyn jakelulistan määrittelyyn.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

42. Suositus - Lausuntopyyntö toteutetaan rakenteisena niin, että myös vapaa kommentointi on mahdollista.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

43. Suositus – Lausuntomenettelyn ajankohta ja aihe julkaistaan ja ilmoitetaan lausuntopyynnön saajille etukäteen ainakin silloin, kun lausuntoaika on pääsääntöä lyhyempi.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

44. Suositus - Lausuntojen antamiseen varataan niin pitkä aika, että myös muilla kuin sidosryhmien edunvalvojilla ja viranomaisilla on todellinen mahdollisuus osallistua lausuntomenettelyyn.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

45. Suositus - Ruohonjuuritason toimijoita tai muuten laajempaa yleisöä tavoittelevan lausuntomenettelyn viestintä suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä hankkeen sidosryhmien kanssa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

46. Suositus - Keskustelutilaisuudet, haastattelut sekä verkkokeskustelut ja -kyselyt voivat olla hyviä täydentäviä keinoja ruohonjuuritason palautteen saamiseksi lakiehdotuksesta.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

47. Suositus - Lausuntoyhteenvedon alussa on tiivistelmä lausuntomenettelyn toteutuksesta ja ehdotuksen asioita tai asiakokonaisuuksia koskevan palautteen päälinjoista. Tämän jälkeen on yhteenveto yksityiskohtaisesta palautteesta asiakohdittain. Saman suuntaisella kannalla olevien perustelut ryhmitellään asiakohdittain.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

48. Suositus - Lausuntopalvelussa olevan rakenteisen palauteaineiston voi tallentaa Excel-tiedostoksi, jolloin rakenteisia ominaisuuksia voi hyödyntää lausuntoyhteenvedon koostamisessa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

49. Suositus - Lausunto- ja muusta kuulemispalautteesta laaditaan arvio, jossa esitettyjä näkemyksiä arvioidaan. Arvio jäsennetään samoin kuin lausuntoyhteenvedo, eli lausunnon antajien merkittävät perustelut arvioidaan kunkin perustelukohdan jälkeen.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

50. Suositus - Arvio kuulemispalautteesta julkaistaan jatkovalmistelupäätöksen yhteydessä Hankeikkunassa etappina.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

JATKOVALMISTELU JA VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSENTEKO – SUOSITUKSET

51. Suositus - Jos lausunnonantaja esittää lausuntomenettelyn jälkeen esityksen sisältöön merkittävästi vaikuttavia uusia kommentteja, niistä viestitään muille sidosryhmille.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

EDUSKUNNAN ASiantuntijakuulemiset – Suositukset

52. Suositus - Suullisen esittelyn tueksi tehdään yleensä tiivis PowerPoint-esitys.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

53. Suositus – Vastineessa asiantuntijapalaute, arviot ja esittelevän ministeriön kannat esitetään asiakokonaisuuksittain.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

54. Suositus – Vastineluonnos annetaan tiedoksi ja kommentoitavaksi muille eduskunnan kuulemille asiantuntijoille, jos valiokunta siihen suostuu ja se on aikataulullisesti mahdollista.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

55. Suositus – Vastineasiakirja otsikoidaan esimerkiksi: ”HE xx/xxxx vp – X-ministeriön vastine Y-valiokunnalle.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

SEURANTA JA JÄLKIARVIOINTI – Suositukset

56. Suositus – Seurannan painopisteiden ja jälkiarvioitavan sääntelyn valinnassa hyödynnetään kuulemisia ja muuta sidosryhmäyhteistyötä.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Invalidiliitto esittää, että suositus muutetaan periaatteeksi. Seuranta ja jälkiarviointi on erityisen tärkeää esimerkiksi vammaisten sosiaalipalveluita koskevan erityislain toimeenpanossa, koska lakihanke oli kokonaisuudistus. Kyse on perusoikeusherkästä sääntelystä.

57. Suositus – Sidosryhmille kannattaa viestiä ministeriössä suunnitteilla olevasta seurannasta ja jälkiarvioinneista.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Invalidiliitto huomauttaa, että pelkkä viestintä on yksipuolista toimintaa ja systemaattinen osallistaminen edellyttää vahvempaa sidosryhmäyhteistyötä seurannan ja jälkiarvioinnin osalta, joten suositus tulisi muuttaa periaatteeksi.

58. Suositus - Seuranta varten tehtävän sidosryhmäkuulemisen palautteen laatua usein parantaa kuulemisen ajoittaminen kuultaville sopivaan ajankohtaan.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

59. Suositus – Erityisesti ennen vaalikauden vaihtumista on tarpeen seurata toimialan sääntelyn mahdollisia merkittäviä muutostarpeita ja käydä niistä keskusteluja sidosryhmien kanssa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

60. Suositus – Jo lainsäädäntöhankkeen perusvalmistelun aikana on hyödyllistä kuulla sidosryhmiä seurannan ja mahdollisen jälkiarvioinnin tarpeesta ja toteutuksesta.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Invalidiliitto on kuulemisissa ja antamissaan kirjallisissa lausunnoissa uudistetun vammaispalvelulain valmistelun aikana edellyttänyt vahvaa seuranta lain toimeenpanossa, koska kyseessä vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeuksiin vaikuttavasta sääntelystä. Eduskunnan lakiin liittämästä lausumasta käy ilmi lain toimeenpanon vahva seuranta. Siksi tämäkin suositus on syytä muuttaa periaatteeksi.

61. Suositus – Seurannan ja jälkiarvioinnin tiedonkeruussa hyödynnetään kuulemista.

Kannatan muutettuna

Perustelut

YK:n vammaissopimuksen 31 artiklan (Tilastot ja tietojenkeruu) alakohdan 1. mukaan ”sopimuspuolet sitoutuvat kokoamaan asianmukaista tietoa, muun muassa tilasto- ja tutkimustietoa, jonka pohjalta ne voivat muodostaa ja toteuttaa menettelytapoja tämän yleissopimuksen soveltamiseksi.” Edelleen yleissopimuksen 31 artiklan alakohdan 2. nojalla ”tämän artiklan mukaisesti koottu tieto eritellään tarvittaessa, ja sen avulla helpotetaan sopimuspuolten tähän yleissopimukseen perustuvien veloitteiden täytäntöönpanon arvioimista sekä tunnistetaan ja käsitellään niitä esteitä, joita vammaiset henkilöt kohtaavat käyttäessään oikeuksiaan.”

Invalidiliitto katsoo, että vammaisia ihmisiä ja vammaisjärjestöjä kuullaan seurannan ja jälkiarvioinnin tiedonkeruussa ja tämä varmistetaan parhaiten muuttamalla suositus periaatteeksi.

62. Suositus – Seurannan tai jälkiarvioinnin osana järjestetyn kuulemisen, kuten keskustelutilaisuuden tai kyselyn, palautteen yhteenveto julkaistaan Hankeikkunassa esimerkiksi muistiona.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

63. Suositus – Myös jatkuvaluonteisen seurantatiedon riittävä dokumentointi viimeistään seuraavan säädösvalmisteluhankkeen aikana on tärkeätä, jotta sidosryhmät voivat arvioida tiedon oikeellisuutta, vaikutuksia ja merkittävyyttä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

64. Suositus – Mahdollisen jälkiarvioinnin loppuraportti julkaistaan Hankeikkunassa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

EU-ENNAKKOVAIKUTTAMINEN, EU-SÄÄDÖKSET JA VALTIOSOPIMUKSET – SUOSITUKSET

65. Suositus – Neuvoston kokouksen asialista jaetaan etukäteen tiedoksi valmistelujaoston laajalle kokoonpanolle.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

MUU PALAUTE SUOSITUKSISTA

66. Muut kommentit suosituksista: esimerkiksi ehdotukset kokonaan uusiksi suosituksiksi

-

LIITTEET

67. Kommentit kyselyn laatiminen -liitteestä

-

68. Kommentit kuulemisen kielet -liitteestä

-

69. Kommentit asiakirjajulkisuus, tiedonhallinta, avoimuusrekisteri ja tietosuoja kuulemisessa –liitteestä

-

70. Kommentit lakisääteiset kuulemisvelvoitteet -liitteestä

Invalidiliitto pitää perusteltuna kuvata YK:n vammaissopimuksen osallistamisvelvoitetta artiklassa 4.3. Lakisäateinen kuulemisvelvoite koskee yleissopimuksen mukaan myös vammaisia ihmisiä koskevaa poliittista päätöksentekoa, joten se pitää lisätä liitteen ao. kohtaan. Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunnan (VANE) toimintaohjelma on esimerkki tällaisesta hallituksen sitouttamisesta vammaispolitiikkaan läpileikkaavasti eri ministeriöiden hallinnonaloilla koko hallituskauden ajaksi.

Muu palaute kuulemisoppaasta

71. Muut kommentit kuulemisoppaan luonnoksesta

Invalidiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua aiheesta. Invalidiliitossa on lähes 24 000 henkilöjäsentä ja 141 jäsenyhdistystä. Edistämme ja kehitämme fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää.

Helsingissä 15.1.2025

Janne Juvakka Laura Andersson
toimitusjohtaja yhteiskuntasuhdejohtaja

Gustafsson Henrik
Invalidiliitto ry - Yhteiskuntasuhteet -yksikkö